

(Der Spiegel, 8.3.2010)

Трансатлантске безбедносне потребе су се из основа промениле током последње две деценије. Завршила се конфронтација Исток–Запад, а Москва данас има много заједничких интересовања са НАТО. Немачки експерти Фолкер Рије, Клаус Најман, Франк Елбе и Улрих Вајсер истичу да је дошло време да НАТО отвори своја врата Русији.

Бивши немачки канцелар Хелмут Шмит је са забринутошћу запазио да многи од данашњих политичара имају премало знања из историје. Могао је, исто тако, додати да су ти исти политичари у застрашујућем дефициту када је реч о разумевању питања стратегије и безбедности. У Немачкој нема значајније дискусије о будућности НАТО, о томе како себе види, о стратегији за будућност, као ни о питању како би се у њега могла укључити Русија. Берлин не показује никакво вођство у дискусији, нити подстиче међународну дебату. То разочарава друге чланове тог савеза, који се питају да ли се то Немци плаше дебате, или једноставно нису више у стању да јој допринесу.

Па ипак, безбедност Европе остаје стални задатак, а нови изазови изискују одговоре који се разликују од оних из прошлости. Евроатлантском региону су неопходни унутрашњи мир и стабилност, али му је исто тако потребна заштита од спољних претњи. Најзад, настанак мултиполарног света захтева да се нађе и начин за противтежу политичкој, економској и стратешкој динамици великих азијских сила.

У садашњој фази НАТО није дорастао овим задацима. У будућности, овај савез би себе требало да види као стратешки оквир три центра моћи: Северне Америке, Европе и Русије. Овај трио има заједничке интересе које угрожавају исти изазови и изискују истоветне одговоре. Ако тај савез намерава да буде примарни форум за суочавање са свим кризама – јер он је и једини форум у коме Северна Америка, Европа и Русија седе за истим столом – онда он сада треба да оформи неопходни интернационални оквир како би се то могло остварити. Врата за приступ Русије треба да се отворе. Са своје стране, Русија мора бити спремна да прихвати права и обавезе члана НАТО, да буде једнака међу једнакима.

„Рука пријатељства“

Нема сумње да би пут који би та земља требало да пређе пре испуњења свих услова за чланство био дуг. Али северноатлантски уговор, потписан у Вашингтону 1949, не садржи препреке за чланство Русије. Учесници тог уговора могу једногласном одлуком да позову било коју европску земљу да се пријави за чланство, под условом да је способна да спроводи основне принципе тог уговора и да допринесе безбедности северноатлантског региона.

Концепт безбедности 21. века не обухвата само заштиту људских права, него и поштовање принципа уставне државе – што укључује политички плурализам, слободну тржишну економију, слободу штампе и друга основна права. Стварни темељ стабилности Европе и безбедности унутар како НАТО, тако и ЕУ лежи у поштовању тих норми и принципа. Из тог разлога, НАТО ће одмах истаћи да је тај савез истовремено и савез ових поменутих вредности – а Русији ће бити потребно времена док не задовољи те критеријуме у потпуности. Али, и у прошлости је изглед на добијање чланства у држави-кандидату увек покретао процес, који је најзад доводио до консензуса о постизању тих вредности.

Недавних година НАТО је са добром вољом отворио своја врата за учлањење централноевропских земаља. Коментаришући овај развој, председник Русије је недавно рекао да су скоро све земље нашле своје место у Европи – изузев Русије. Тај савез је дуго занемаривао Русију и није јој посвећивао исти степен пажње. Билатерални однос се није развио у духу истински стратешког партнерства, а и Русија је – тиме што је наставила да гледа на НАТО као на непријатеља, пропустила ту прилику. Истовремено, државе НАТО су током две деценија биле све мање вољне да са Русијом развију заједничке приступе политици безбедности – а посебно ако се то упореди са расположењем за позитивне промене које је владало 1990. када су вође НАТО на свом сусрету на врху у Лондону понудиле Совјетском Савезу “руку пријатељства”.

Са, а не против Русије

Нема консензуса о томе како да се поступа са Русијом. То је основно питање око кога су дубоко подељене чланице савеза и ЕУ. Једна од основних коски раздора је то да из историјских разлога нове чланице НАТО своју безбедност дефинишу тако да је уперена против Русије, док је императив за Западну Европу тај да се безбедност како у самој

Време је да се Русија позове да уђе у НАТО

Пише: Фолкер Рије, Клаус Науман, Франк Елбе, Улрих Вајсер
четвртак, 11 март 2010 19:39

Европи, тако и за њу може остварити једино са, а не против Русије

Русија је стављала до знања да осећа да је експанзијом НАТО, као и померањем граница тог савеза за 1.000 километара на исток, гурнута у страну. Такође је протестовала против тога што су државе које су раније биле део Совјетског Савеза постајале чланице НАТО. Међутим, НАТО инсистира на томе да свака земља Европе има право да се по сопственом избору придружи неком савезу. Ако би две стране доспеле до нерешивог чвора око те контроверзе, то би имало и потенцијал за отпочињање озбиљног конфликта. Чланство Русије у НАТО би олакшало и укључење Грузије и Украјине у европске структуре јер воља да се постане члан НАТО претпоставља признавање територијалног интегритета европских земаља.

Евроатлантској заједници је Русија потребна из више разлога: због енергетске сигурности, разоружања и контроле наоружања, да би се спречило ширење наоружања, да би се решили проблеми у Ирану, Авганистану и на Средњем истоку, да би се обуздале потенцијалне кризе и конфликти у Централној Азији, као и за олакшавање доношења одлука у Савету безбедности УН и унутар оквира Г-8 и Г-20. Изналажење начина како да Русија нађе пут у евроатлантско друштво данас је постало неопходност за НАТО.

Учешће Русије у колективној безбедности имало би како унутрашњу, тако и спољну димензију. Потпуна транспарентност савеза, на основу стриктне реципрочности, и учествовање у процесу доношења одлука би поништили било какву претпоставку о могућој претњи Русији од Запада. Истовремено, читав савез би профитирао од политичких и војних могућности које има Русија и решавао проблеме који утичу на евроатлантску заједницу.

Примарна безбедносна институција

Трио Северне Америке, Европе и Русије је посебно значајан у контексту преживљавање последица глобалне економске кризе, спречавања развоја нових центара моћи, суочавања са изазовима у јужном кризном региону и за сарадњу на Арктику. Па ипак, доћи ће и до отпора чланству Русије у НАТО.

Из тог разлога, у интерној дебати са источноевропским скептицима, НАТО мора да

Време је да се Русија позове да уђе у НАТО

Пише: Фолкер Рије, Клаус Науман, Франк Елбе, Улрих Вајсер
четвртак, 11 март 2010 19:39

разјасни шта то савез може да добије ако се Русија постепено прихвата као пуноправни члан. У интересу обе стране би било да се дефинишу конкретни међукораци. Ово би могло да подразумева да државе НАТО и Русија у почетку процеса приступања издају заједничку декларацију да неће употребити ниједно од оружја против друге стране, као и да ће им нуклеарно оружје служити само једној сврси – да се спречи употреба нуклеарног оружја. На основу тога, све тактичко нуклеарно оружје Русије би се могло повући у централна складишта – где би у сваком тренутку било приступачно међународној контроли, као и да се такође америчко нуклеарно оружје повуче из Европе. Такође, могао би се инсталирати заједнички ракетни одбрамбени систем ради заштите територије чланица НАТО и Русије.

Трансатлантска повезаност Европе са Северном Америком би и у тројној констелацији остала незамењива – то је једини начин да заједнички преживимо у свету пуном претњи. Али, сада када је конфронтација Исток–Запад окончана, Европа, што укључује и Немачку, није више толико стратешки важна за САД као ранијих деценија. Фокусирање САД на азијско-пацифички регион је од непогрешиве важности.

НАТО је пружио оквир стабилности за интеграцију централноевропских држава у европске структуре, што је омогућило да се са ЕУ усредреди на историјски задатак реорганизације Европе након хладног рата и обезбеђивање мира и стабилности. Сада је на дневном реду укључивање Русије, а то је огроман задатак. Чланство Русије у НАТО би било логично остварење евроатлантског система, у коме би НАТО остао примарна безбедносна институција.

(Фолкер Рије је био министар одбране Немачке од 1992–1998, генерал у пензији Клаус Науман је био генерал-инспектор немачких оружаних снага и председавајући Војном комитету НАТО, пензионисани амбасадор Франк Елбе је био директор Комитета планирања немачког министарства спољних послова и амбасадор у Индији, Јапану, Пољској и Швајцарској, а пензионисани вицеадмирал Улрих Вајсер је био директор Комитета за планирање немачког министарства одбране.)

(Превод са енглеског **Василије Клефтакис**)